

1. Interlingvistiko kiel scienco

La termino „interlingvistiko” devenas de la indiko *interlingua*, en la senco de „internacia helplingvo”. Ĝin uzis la itala matematikisto-logikisto **Giuseppe Peano** la 27-an de aŭgusto 1903 en sia artikolo *De latino sine flexione* pri simpligo de la latina lingvo por internacia uzo. La vorton li kreis unue en la formo *inter-lingua* (kun ligo-streko) kiel ĝeneralan terminon por lingvokonstruaĵoj, kiuj faciligu aŭ entute ebligu komunikadon inter personoj kun malsamaj denaskaj lingvoj. Peano poste iĝis direktoro de organizaĵo alinomita en 1910 al „Academia pro Interlingua”, al kies membroj apartenis ankaŭ la belga stenografo **Jules Meysmans**.

Meysmans publikigis en 1911 en sia revuo *Lingua internationale* artikolon *Une science nouvelle* (Nova scienco) proponante nomi *interlinguistique* (interlingvistiko) sciencon, kiu esplorus naturajn leĝojn de formado de helplingvoj. Unuflanke – li diras – la ideala internacia helplingvo ankoraŭ estas nura projekto kaj kiel tia ĝi ne estas objekte (science) observebla fenomeno. Sed aliflanke, ekzistas jam aro da helplingvoj, kiuj ekestis naturmaniere – principe ĉiuj parolantoj de diversaj dialektoj jam estas uzantaj la komunan etnolingvon en la rolo de lingvo helpa. Ekzistas jam metodoj, kiel priskribi kaj esplori tiujn ĉi ekzistantajn komunajn lingvojn, tial interlingvistiko povus okupiĝi ankaŭ pri aliaj helplingvoj, ekestantaj laŭ analogiaj lingvistikaj principoj, kaj uzi jam konatajn kaj pruvitajn metodojn. La nova scienco povus respondi al ĵus diskutataj demandoj ekzemple rilate homogenecon aŭ heterogenecon de la vortprovizo, striktan regulecon de gramatiko k. s., ĉu la helplingvo estu verko de unuopulo aŭ de kolektivo, ĉu ĝi ekestu laŭ donitaj reguloj aŭ sen preskribita sistemo ktp.. Resume, Meysmans opinias, ke la samaj konstruprincipoj /-leĝoj validas por la ekzistantaj (normigitaj) etnolingvoj kaj por konstruotaj helplingvoj, kio sekve pravigas lingvistojn okupiĝi pri ili.

Meysmans (kaj liaj kolegoj en Academia pro Interlingua) komence de la 20-a jc. do sentis bezonon de aparta scienco por okupiĝi pri fenomeno jam delonge ekzistanta, unuflanke dum la normigo de etnolingvoj, aliflanke kiel artefarita kreado de lingvoj. Klopodoj konstrui *artefaritan* lingvon (sub nomoj kiel „universala”, „tutmonda”, „filozofia”, „helpa”, „internacia” ktp., esprimantaj celon de la konstruo), do, esence, lingvokonstruado kaj lingvoplanado ekzistis jam ekde la antikva epoko kaj floris dum renesanco, sed ne ligite ekskluzive kun lingvistiko aŭ eĉ kun aparta scienco kiel interlingvistiko. Ĝi ekzistis kiel parto de filozofiaj, filologiaj, klerigaj kaj similaj esplorkampoj kaj intensiĝis en la 19-a jc. Artefaritecon en lingvokonstruado oni komencis serioze esplori precipe rilate al Volapük, la unua pli vaste funkcia interlingvo kreita en 1879, kies akademio estis senpera antaŭulo de Academia pro Interlingua.

Post Esperanto kaj ties reformproponoj aperis kelkaj gravaj lingvoprojektoj en la unua triono de la 20-a jc. Tiam ekfloris sistema intereso de profesiaj lingvistoj, inter ili de la mondkonata dana fonetikisto kaj anglisto **Otto Jespersen**, kiu, kvazaŭ kiel reago al la postulo de Meysmans, pledis por interlingvistiko kiel *memstara lingvistika disciplino*. Jen komenco de lia artikolo „A new science: Interlinguistics” (1930/31):